

Sygn. akt VI ACa 1043/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 kwietnia 2011 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA– Ryszard Sarnowicz (spr.)

Sędzia SA– Marzena Miąskiewicz

Sędzia SA– Aldona Wapińska

Protokolant– sekretarz sądowy Edyta Kaczmarek

po rozpoznaniu w dniu 7 kwietnia 2011 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa J. C.

przeciwko Skarbowi Państwa - Centralnemu Zarządowi Służby Więziennej i Zakładowi Karnemu Nr (...)w Ł.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 28 maja 2010 r.

sygn. akt III C 1421/07

1. prostuje omyłkę zawartą w komparycji zaskarżonego wyroku w ten sposób, że po słowach: „Zakładowi Karnemu” dodaje: Nr (...),
2. oddala apelację,
3. nie obciąża powoda obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego pozwanemu w instancji odwoławczej,
4. przyznaje ze Skarbu Państwa – Kasa Sądu Okręgowego w Warszawie na rzecz adwokata E. O. kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych plus należny podatek VAT tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną świadczoną powodowi z urzędu w instancji odwoławczej.

Sygn. akt VI ACa 1043/10

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 11 września 2007 r. powód J. C. wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa reprezentowanego przez Centralny Zarząd Służby Więziennej w W. oraz Zakładu Karnego Nr (...) w Ł. kwoty 500.000 złotych tytułem zadośćuczynienia z tytułu naruszenia jego dóbr osobistych polegającym na osadzeniu go w warunkach powodujących utratę przez niego zdrowia oraz narażających go na utratę życia opierając swoje roszczenie na art. 417 § 1 k.c. (pозew - k. 3-7, sprecyzowanie pozwu - k. 18). Słuchany w charakterze strony powód w dniu 18 listopada 2008 r. rozszerzył

powództwo żądając zasądzenia na jego rzecz kwoty 1.000.000 złotych tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia (k. 130).

Powód podnosił, iż szczególnie dotkliwy sposób odbywania kary pozbawienia wolności wpłynął na pogorszenie się jego stanu zdrowia w sensie psychicznym i fizycznym oraz narażał jego życie. Powód wskazywał w szczególności na przeludnienie w jednostkach, w których odbywał karę pozbawienia wolności, szykanowanie go przez funkcjonariuszy służby więziennej oraz współosadzonych, wmawianie mu choroby psychicznej i nakłanianie do leczenia psychiatrycznego, wykonywanie zabiegów operacyjnych bez zgody powoda, inwigilowanie go poprzez wszczepianie mu tzw. chipów do ciała oraz 2-krotne doprowadzenie do prób samobójczych.

Powód w/w zarzuty kierował do Zakładu Karnego Nr (...) w Ł., w którym przebywał oraz do (...) w W. jako organu nadzorującego, z powodu braku nadzoru nad zakładem karnym (k. 18). Powód wskazywał również na okrucieństwo wobec jego rodziny, dokonywane przez więziennictwo w porozumieniu z sądem karnym, prokuraturą i sądem penitencjarnym (k. 130).

W odpowiedzi na pozew z dnia 14 marca 2008 r. Skarb Państwa Zakład Karny Nr (...) w Ł. wniósł o odrzucenie powództwa ze względu na prawomocne zakończenie sprawy I C 428/06 prowadzonej przez Sąd Okręgowy w Łodzi, ewentualnie oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda kosztów zastępstwa procesowego (k. 33).

Podobne stanowisko zajął pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Centralny Zarząd Służby Więziennej w W. (k. 41).

Wyrokiem z dnia 28 maja 2010r. Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie o sygn. akt III C 1421/07 oddalił powództwo.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o następujący stan faktyczny:

Powód J. C. od 1999 r. odbywa karę pozbawienia wolności. W Zakładzie Karnym Nr(...) w Ł. powód przebywał w następujących okresach: od 2 lutego 2005 r. do 17 sierpnia 2005 r., od 16 lutego 2006 r. do 28 czerwca 2008 r. i od 17 lipca 2006 r. do 15 października 2008 r. W pierwszym okresie powód przebywał w ZK Nr(...) w Ł. częściowo w budynku (...) w celach (...),(...), (...) i (...), a częściowo w budynku (...) na oddziale psychiatrycznym. W drugim z wymienionych okresów powód także przebywał częściowo w budynku (...) w celi nr (...) i częściowo w budynku (...). W trzecim ze wskazanych okresów była analogiczna sytuacja, a w przypadku budynku (...) powód przebywał w celach (...), (...), (...), (...) i(...).

W budynku (...) powierzchnia w celi przypadająca na 1 osobę wynosiła 4 m kw i nigdy nie występowało tam przeludnienie. Wykazy zaludnienia cel ZK Nr (...) w Ł. prowadzi od września 2007 r. Od września 2007 r. do października 2008 r. powód przebywał w celach, w których powierzchnia na 1 osobę wynosiła mniej niż 3 m kw. Od października 2008 r. umieszczenie osadzonych w takich warunkach następowało na podstawie zarządzeń dyrektora Zakładu Karnego wydawanych co miesiąc w oparciu o art. 248 § 1 k.k.w. w zw. z § 2 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 kwietnia 2006 r. w sprawie postępowania właściwych organów w wypadku, gdy liczba osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych przekroczy w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów (k. 378-380).

Podczas pobytu powoda w Zakładzie Karnym Nr(...) w Ł. odwiedzali go A. C. - brat i K. C. (1) - bratowa, M. W., G. W. (1), J. R. (1). Osobom tym podczas odwiedzin powód skarżył się, iż jest dręczony fizycznie i psychicznie przez funkcjonariuszy służby więziennej oraz na ich polecenie przez współosadzonych, jest prześladowany i wszczepiono mu kamerę. (zezn. świadków - k. 275-277v). W trakcie pobytu w ZK Nr (...) w Ł. wygląd powoda pogorszył się, pojawiło się dużo zmarszczek, twarz stała się pociągła (zezn. św. W. - k. 277).

Powód skarżył się na warunki odbywania kary w ZK w K. i ZK w B., co do ZK Nr (...) w Ł. oceniał go lepiej niż dwa poprzednie zakłady (zezn. św. R. - k. 300-301).

Powód w latach 1999 - 2007 wielokrotnie poddawany był badaniom psychiatryczno - psychologicznym i obserwacjom sądowo - psychiatrycznym. W sprawie I C 428/06 toczącej się przez Sądem Okręgowym w Łodzi sporządzona została opinia biegłego, z której wynika, iż powód ujawnia zaburzenia psychiczne pod postacią zespołu urojeniuowo - omamowego oraz osobowość typu paranoicznego, co zdaniem biegłego uzasadniało umieszczenie powoda w Oddziale Psychiatrycznym Szpitala ZK Nr (...) w Ł. i objęcie go leczeniem (opinia w sprawie I C 428/06 oraz uzasadnienie wyroku w sprawie I C 428/06 - załącznik do akt).

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o powołane w nim dowody, a także akta osobowe powoda, które załączone były do wglądu i jego książeczkę zdrowia, stanowiącą załącznik do niniejszej sprawy. Sąd I instancji dał wiarę zeznaniom przesłuchanych w sprawie świadków, zaznaczając, iż świadkowie swą wiedzę na temat warunków odbywania kary przez powoda posiadali z relacji powoda. Zeznania świadków M. P. i A. L. (k. 328v-329, 368) okazały się nieprzydatne do niniejszej sprawy, świadkowie ci bowiem nie odwiedzali powoda podczas pobytu w ZK Nr (...) w Ł..

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Okręgowy oddalił roszczenie powoda jako bezzasadne.

Na wstępie Sąd Okręgowy wyjaśnił, iż w jego ocenie, nie zasługiwał na uwzględnienie wniosek pozwanego Skarbu Państwa reprezentowanego przez ZK Nr (...) w Ł. oraz CZSW w W. o odrzucenie pozwu. Postępowanie w sprawie I C 428/06, na które powoływał się pozwany dotyczyło innych okoliczności faktycznych - powód kwestionował przymusowe osadzenie go w Oddziale Obserwacji Sądowo Psychiatrycznej Szpitala ZOZ Nr (...) w Ł. mimo, iż był zdrowy psychicznie. W niniejszej sprawie zaś powód kwestionuje warunki, w jakich został osadzony w ogóle. Wskazuje niejako przy okazji kwestię niezasadnego uznania go za psychicznie chorego i przymuszania do leczenia, jednakże głównie koncentruje się na naruszeniu jego dóbr osobistych polegającym na złym traktowaniu przez funkcjonariuszy służby więziennej, znęcaniu się, inwigilacji, pogorszeniu się jego stanu zdrowia i przeludnieniu. Z tego tytułu żąda zasądzenia na jego rzecz od pozwanych kwoty 1.000.000 złotych tytułem zadośćuczynienia i odszkodowania, z tym, że nie potrafi wskazać wysokości szkody.

Dalej Sąd I instancji wskazał, iż zgodnie z art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia (...) pozostają pod ochroną prawa cywilnego, niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Z kolei art. 448 k.c. przewiduje, iż w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu czyje dobro zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniędzy na wskazany przez niego cel społeczny niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. W pierwszej kolejności wymagała więc rozważenia okoliczność czy i jakie dobra osobiste powoda zostały naruszone. Uzasadniając żądanie powód wskazał, że osadzono go w nieludzkich i poniżających warunkach panujących w Zakładzie Karnym Nr (...) w Ł.. Zarzucał, iż odbywając karę przebywał w przeludnionych celach, funkcjonariusze i współosadzeni znęcali się nad nim psychicznie i fizycznie z powodu rodzaju popełnionego przez niego przestępstwa (molestowanie seksualne), inwigilowano go i wbrew jego woli wszczepiono mu urządzenie inwigilujące do ciała.

Okoliczność, iż powód czasowo odbywał karę w przeludnionych celach Sąd Okręgowy uznał za udowodnioną, pozwani zresztą nie kwestionowali tego faktu. Faktem jest również, iż dopiero od października 2008 r. umieszczanie osadzonych w warunkach, gdzie powierzchnia przypadająca na 1 osobę jest mniejsza niż 3 m kw następowało na podstawie zarządzenia dyrektora zakładu karnego. Zdaniem Sądu I instancji nie zapewnienie przez Państwo osadzonym w jednostkach penitencjarnych minimalnych norm powierzchniowych nie może być stanem, który zasługuje na aprobatę. Niewątpliwie zatem osadzenie powoda w celach nadmiernie przeludnionych, w warunkach nie zapewniających intymności przy wykonywanych czynnościach higienicznych stanowi naruszenie dóbr osobistych powoda w postaci jego godności. Powyższego nie można jednak traktować jako aktu represji skierowanego indywidualnie przeciwko powodowi. Niedogodności, które go spotkały w związku z odbywaniem kary w takim samym stopniu bowiem dotyczyły innych osadzonych. Warunki te zaś były takie jak w danej sytuacji mogła optymalnie zapewnić administracja aresztu. Powód wskazywał także na nieludzkie traktowanie przez funkcjonariuszy służby więziennej i - na ich polecenie - przez współosadzonych, inwigilację, jednakże powód okoliczności tych nie udowodnił.

Wskazani przez powoda świadkowie zeznawali wprawdzie, iż powód mówił, iż w zakładzie karnym chciano go pobić, zgwałcić, że dokuczano mu, jednakże nie podał żadnych faktów wskazujących, aby takie sytuacje rzeczywiście nastąpiły. Jego skargi na widzeniach ze świadkami dotyczyły sytuacji hipotetycznych, które zdaniem powoda mogły się wydarzyć, albo powód obawiał się, że się wydarzą, ale sytuacje takie nie zaszły. Nawet w swoich zeznaniach powód nie wskazuje na konkretne sytuacje, które się wydarzyły. Mówi o katowaniu przez wychowawców i strażników, o fałszowaniu dokumentacji medycznej, jednakże nie podaje żadnych konkretnych przykładów ani okoliczności, w których takie działania rzeczywiście miałyby miejsce.

Sąd I instancji stwierdził następnie, iż zgodnie z treścią art. 6 k.c. ciężar wykazania faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Powód reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika powinien był wykazać zasadność swoich twierdzeń, iż znęcano się nad nim i był źle traktowany w zakładzie karnym, czego nie uczynił. Pomimo uznania, iż warunki w których był osadzony powód (przeludnienie) naruszyły jego godność i prawo do prywatności, to gradacja tych naruszeń nie przybrała jednak takiej formy, w której można by podzielić twierdzenie powoda o osadzeniu go w niegodziwych warunkach, co dopiero w ocenie Sądu uzasadniałoby żądanie zasądzenia zadośćuczynienia. W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że pomimo wskazanych wyżej niedogodności powód miał zapewnione miejsce do spania, bezpłatną opiekę medyczną, otrzymywał posiłki o odpowiedniej wartości odżywczej. Miał zatem lepsze warunki niż znaczna część osób przebywających na wolności, które, w przeciwieństwie do powoda, respektują normy prawa karnego, a które często bez swojej winy żyją w niedostatku i ubóstwie. Sąd I instancji podzielił przy tym pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 2 października 2007r. II CSK 269/07, zgodnie z którym samo osadzenie w przeludnionej celi nie jest wystarczającą podstawą do uwzględnienia żądania zasądzenia zadośćuczynienia. Także w orzeczeniach ETPC, tak chętnie cytowanych przez powoda, najczęściej zwracano uwagę na złe warunki sanitarne, niehigieniczność i brak prywatności przy korzystaniu z urządzeń sanitarnych, permanentną niemożliwość zaspokojenia potrzeby snu spowodowaną niewystarczającą ilością łóżek jak i nieustannie zapalonym światłem czy panującym hałasem, niedostateczne oświetlenie uniemożliwiające czytanie, złą wentylację, warunki prowadzące do rozprzestrzeniania się chorób bądź brak możliwości leczenia. Trybunał uwzględnił skumulowany efekt tych warunków, a także specyficzne zarzuty podnoszone przez skarżących. Zdaniem Sądu Okręgowego powód popełniając przestępstwo musiał liczyć się z tym, iż karę za swój czyn będzie odbywał w więzieniu, w którym z oczywistych względów nie ma komfortu. Również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 lutego 2007 r. nie uzależnił możliwości zasądzenia zadośćuczynienia od potwierdzenia faktu osadzenia w warunkach metrażowych odbiegających od normy wskazanej w art. 110 § 2 k.k.w.- tzn. 3 m kw na jedną osobę. Możliwość taka została bowiem połączona z jednoczesnym naruszeniem takich podstawowych standardów jak zapewnienie każdemu osadzonemu oddzielnego miejsca do spania albo oddzielenia węzła sanitarnego od ogólnej przestrzeni celi. W niniejszej zaś sprawie brak było podstaw do przyjęcia, iż powód w takich warunkach odbywał karę pozbawienia wolności. Sam fakt istnienia przeludnienia nie uzasadniał więc automatycznie zasądzenia zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych, a innych okoliczności naruszających te dobra u powoda, powód w niniejszej sprawie nie udowodnił.

Wobec powyższych okoliczności, zdaniem Sądu I instancji, brak było podstaw do zasądzenia na rzecz powoda jakiegokolwiek kwoty zadośćuczynienia za naruszenie jego dóbr osobistych, które wiązało się z warunkami odbywania kary. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd, zgodnie z którym sąd nie ma obowiązku zasądzenia zadośćuczynienia w każdym przypadku naruszenia dóbr osobistych (por. wyrok SN z dnia 19 kwietnia 2006r. II PK 245/05 OSNP 2007/7-8/101). Zasądzenie zadośćuczynienia ma zatem charakter fakultatywny i od oceny sądu opartej na analizie okoliczności konkretnej sprawy zależy przyznanie pokrzywdzonemu ochrony w tej formie (vide wyrok SA w spr. I ACa 833/06). Podstawowym kryterium decydującym o możliwości zasądzenia zadośćuczynienia winien być m.in. stopień winy naruszydźciela, rodzaj naruszonego dobra oraz poczucie pokrzywdzenia poszkodowanego. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12.12.2002r. V CKN 1581/00 wskazano także, iż decyzja o zasądzeniu zadośćuczynienia winna być poprzedzona także zbadaniem nasilenia złej woli naruszydźciela i celowości zastosowania tego środka.

Odnosząc się do kwestii winy to tę przesłankę odpowiedzialności za niezapewnienie osadzonemu warunków metrażowych zgodnych z art. 110 § 2 k.k.w. upatrywać należy poza jednostką organizacyjną, która bezpośrednio

odpowiada za warunki w jakich powód odbywał karę. Jednostka ta pomimo przepełnienia, nie może odmówić przyjęcia skazanego, a gospodarkę finansową prowadzi w oparciu o prawo budżetowe.

Apelacje od powyższego rozstrzygnięcia wniosł powód, zaskarżając wyrok w części oddalającej powództwo, zarzucając naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 316 § 1 k 328 § 2 k.p.c., polegające na:

- nie rozważeniu przy ocenie faktu przebywania powoda w „przeludnionych” celach, ilości osób osadzonych jednocześnie z powodem w wymienionych celach pod kątem zakresu dolegliwości z tym związanych, a ponadto przyjęcie przez Sąd Okręgowy zaburzeń psychicznych powoda, bez ustalenia powiązania tego z przebywaniem powoda w „przeludnionych” celach;
- nie uwzględnienie przy ocenie zeznań świadków A. i K. C., M. i M. W. oraz J. R., wszystkich okoliczności wynikających z wymienionych zeznań;
- pominięciu w ocenie przeprowadzonych dowodów zeznań świadka G. W. (2) (k.276v),

wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, oraz zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

Nie można podzielić zarzutu apelacji powoda dotyczącej naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisów prawa procesowego art. 316 §1 i art. 328 §2 k.p.c. Wbrew zarzutom apelacji Sąd Okręgowy w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy zaproponowany przez strony dokonał ustaleń wszystkich koniecznych i niezbędnych okoliczności faktycznych do stanowczego rozstrzygnięcia sprawy. Ustalenia te poprzedzone zostały swobodną oceną materiału dowodowego, która zgodna jest z treścią art. 233 § 1kpc, a której nie sposób uznać za wybiórczą wrywkową czy też niekompletną. Oceny i ustalenia Sąd Okręgowy zawarł w uzasadnieniu, które wbrew stanowisku skarżącego odpowiada w pełni wymogom art. 328 § 2 k.p.c.

Analiza treści zeznań świadków A. i K. C. (1), M. i G. W. (1), J. R. (1) i G. W. (2) wskazuje, iż rzeczywiście powód żalił się na warunki panujące w zakładzie karnym na zachowanie współwięźniów i strażników, także na fakt, iż w trakcie operacji wszyto mu kamerę. Takich też jednak ustaleń dokonał Sąd Okręgowy wskazując, iż powód skarżył się na warunki odbywania kary, przeludnienie, fakt dręczenia fizycznego i psychicznego przez współosadzonych i funkcjonariuszy i że u powoda stwierdzono zaburzenia psychiczne pod postacią zespołu urojeniowo - omamowego. Trafnie przy tym Sąd Okręgowy wskazał, iż wiedza świadków słuchanych w sprawie pochodziła z relacji powoda, bo to wynika z treści zeznań świadków. Fakt, iż powód czasowo odbywał karę pozbawienia wolności w przeludnionych celach jest zaś faktem ustalonym przez Sąd Okręgowy bezspornym w sprawie. Skarżący w apelacji wskazuje, iż Sąd Okręgowy nie powiązał stanu zdrowia psychicznego powoda z warunkami odbywania kary. Istnienie takiego powiązania, istnienie takiego związku przyczynowego winien jednak zgodnie z treścią art. 6 k.c. i ciężarem rozkładu dowodu w procesie cywilnym wykazać powód, który z faktu tego wywodzi skutki prawne. Art. 24 k.c. przenosi na pozwanego jedynie ciężar udowodnienia braku bezprawności jego działania. Udowodnienie samego faktu naruszenia dobra osobistego – w tym przypadku zdrowia – spoczywa zaś na powodzie zgodnie z ogólnymi zasadami dowodzenia. Powód w sprawie reprezentowany był przez profesjonalnego pełnomocnika, który winien na tą okoliczność zgłosić stosowne wnioski dowodowe np. w postaci opinii biegłego lekarza bądź instytutu. Takich wniosków strona powodowa jednak nie podniosła i nie czyni tego w apelacji. Nie wykazał powód także zasadności zasądzenia roszczenia odszkodowawczego i samej wysokości szkody. Zarzuty apelacji i ich uzasadnienie tej oceny nie zmieniają. Już tylko z tej przyczyny apelacja tak skonstruowana jest nieskuteczna, bo nie może prowadzić do uwzględnienia wniosków w niej zawartych.

Sąd Apelacyjny w Warszawie wielokrotnie w swym orzecznictwie wskazywał, iż zgodnie z orzecznictwem Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, powierzchnia celi przysługująca osadzonemu nie jest samoistną i wystarczającą przesłanką do oceny, czy doszło do naruszenia praw zagwarantowanych w Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Trybunał posługuje się bowiem kryterium kumulatywnej oceny zaistniałych warunków. Odnosi się to do kompleksowej oceny wszelkich aspektów związanych z warunkami i rygorami pobytu skazanego w zakładzie penitencjarnym, takich jak powierzchnia celi, ilość osób w celi, ilość czasu spędzanego poza celą, możliwość pracy, nauki, czas i częstotliwość spacerów, zajęć sportowych itp. (vide: orzeczenie z dnia 6 marca 2001r. w sprawie *Dougoz vs. Grecja*, sygn. 40907/98) Europejski Trybunał Praw Człowieka, dokonując wykładni powołanego art. 3 konwencji stwierdził także, że cierpienie i upokorzenie muszą przekraczać nieunikniony element cierpienia wpisanego w odbywanie kary pozbawienia wolności, aby stanowiły naruszenie tego przepisu (vide: orzeczenie ETC z dn. 29 kwietnia 2003r. nr 38812/97 i z tej samej daty nr 50390/99). W podobny sposób wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 02 października 2007r., sygn. akt II CSK 269/07, LEX nr 315849.

W niniejszej zaś sprawie, jak trafnie podniósł Sąd pierwszej instancji, pozwany wykazał, iż cele, w których osadzony był powód wyposażone były w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy zapewniający osobne miejsce do spania, odpowiednie warunki higieny, dostateczny dopływ powietrza i odpowiednią do pory roku temperaturę, a także oświetlenie odpowiednie do czytania i wykonywania pracy. W ocenie Sądu Apelacyjnego nie budzi wątpliwości fakt, że okresach przebywania powoda w warunkach przeludnienia celi doszło do naruszenia jego dóbr osobistych. Osadzenie powoda w celach nadmiernie przeludnionych stanowi bowiem naruszenie jego godności osobistej, której - stosownie do treści art. 30 Konstytucji RP - poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych. Obowiązek ten zaś powinien być realizowany przez władze publiczne przede wszystkim tam, gdzie Państwo działa w ramach imperium, realizując swoje zadania represyjne, których wykonanie nie może prowadzić do większego ograniczenia praw człowieka i jego godności, niż to wynika z zadań ochronnych i celu zastosowanego środka (vide: wyrok SN z 2 października 2007r., sygn. II CSK 269/07, opubl. OSNC-ZD z 2008r., Nr 3, poz. 75). Bezsprzecznym, w ocenie Sądu Apelacyjnego, jest również, iż osadzenie powoda w takich warunkach stanowiło dodatkowo naruszenie jego prawa do prywatności, które cywilizowane państwo w sposób odpowiedni (odbywanie kary izolacyjnej immanentnie połączone jest z ograniczeniem prywatności) winno zapewnić także osobom pozbawionym wolności (vide: Wyrok SA we Wrocławiu z dnia 6 grudnia 2007 roku, sygn. I ACa 499/07, opubl. OSAW z 2009r., Nr 2, poz. 128).

Uwzględniając powyższe okoliczności, w ocenie Sądu Apelacyjnego, stwierdzić należy, że pomimo uznania warunków, w których przebywał w areszcie powód za naruszające jego godność osobistą oraz prawo do prywatności nie było to naruszenie uzasadniające zasądzenie na jego rzecz zadośćuczynienia.

Z całą mocą podkreślenia wymaga fakt, iż w żadnym wypadku nie można uznać warunków panujących w Zakładzie Karnym Nr (...) w Ł. za nieludzkie, czy też poniżające naruszające art. 3 Konwencji O Ochronie Praw Człowieka I Podstawowych Wolności. Nie może również ująć uwadze, że powód J. C. został odseparowany od społeczeństwa ze względu na popełnione przestępstwo. Winien zatem liczyć się z pewnymi ograniczeniami i dolegliwościami wynikającymi z tego faktu, przy czym powód odbywając karę pozbawienia wolności miał zapewnione miejsce do spania, bezpłatną opiekę medyczną, odbywał spacer, otrzymywał także posiłki o odpowiedniej wartości żywieniowej. Z zeznań powoda nie wynika, aby cele w których przebywał nie miały okna. Okna zapewniają dopływ światła dziennego i świeżego powietrza. Zatem mając na uwadze powyższe okoliczności, nie sposób podzielić argumentacji skarżącego, iż w okolicznościach sprawy niniejszej i stwierdzenia naruszeń dóbr osobistych powoda, Sąd Okręgowy zobligowany był do zasądzenia na rzecz powoda żądanego zadośćuczynienia i odszkodowania, którego wysokości odszkodowania nie potrafił wskazać. Art. 448 k.c., będący podstawą takiego żądania, stanowi wyraźnie, iż w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Jako źródło tej fakultatywności przedstawiciele judykatury i doktryny wskazują na fakt, iż naprawienie szkody niemajątkowej nie jest objęte ogólną zasadą pełnego naprawienia szkody, wyrażoną w art. 361 § 1 k.c. Naprawienie szkody niemajątkowej w drodze zadośćuczynienia ma bowiem charakter wyjątkowy, a w każdym razie zasada pełnej kompensacji szkody nie wymaga przyznania zadośćuczynienia w każdym wypadku wystąpienia krzywdy (vide: uzasadnienie wyroku TK z dnia 7 lutego 2005r., sygn. SK 49/03,

opubl. OTK-A z 2005r., Nr 2, poz. 13). Dodatkowo Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie podkreśla, iż roszczenie wynikające z art. 448 k.c. nie powinno być traktowane jako mające charakter lub choćby tylko aspekt penalny. Jego rola polega wyłącznie na zapobieżeniu trwania naruszenia i możliwego do osiągnięcia złagodzenia skutków negatywnych doznań, wynikających z naruszenia dóbr osobistych. Dlatego oceniając zarówno możliwość zasądzenia jak i wysokość odpowiedniej sumy pieniężnej, sąd musi wziąć pod uwagę kompensacyjny - a nie represyjny - charakter zadośćuczynienia (vide: wyrok SN z 19 kwietnia 2006r., sygn. II PK 245/05, opubl. OSNP z 2007, Nr 7-8, poz. 101; wyrok SN z 11 października 2002 r., I CKN 1032/00, wyrok SN z 27 września 2005 r., I CK 256/05). Z powyższego wynika, iż obok udowodnienia winy po stronie naruszcyciela, do zasądzenia zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. konieczne jest uwzględnienie całokształtu okoliczności faktycznych sprawy (vide: wyrok SN z 16 kwietnia 2002 r., V CKN 1010/00, OSNC 2003 nr 4, poz. 56). Sąd musi każdorazowo ocenić, czy spełnione są przesłanki do uwzględnienia tego środka ochrony dóbr osobistych. Podstawą odmowy zastosowania środka przewidzianego w art. 448 k.c. może być np. nieznaczny rozmiar krzywdy (vide: wyrok SN z 11 października 2002 r., I CKN 1032/00, Lex nr 78885). Zdaniem Sądu Najwyższego istotny jest również rodzaj naruszonego dobra (vide: wyrok SN z 16 kwietnia 2002 r., V CKN 1010/00, OSNC 2003/4/56). Ciężar gatunkowy poszczególnych dóbr osobistych nie jest bowiem jednakowy i nie wszystkie dobra osobiste zasługują na jednakowy poziom ochrony za pomocą środków o charakterze majątkowym. Ponadto, sąd musi zbadać nasilenie złej woli oraz celowość zastosowania tego środka (wyrok SN z 12 grudnia 2002 r., V CKN 1581/00, OSNC 2004 nr 4, poz. 53). Musi również odpowiedzieć na pytanie, czy nie będzie właściwe ograniczenie się do środków niemajątkowych. Należy również podkreślić, iż pozostawienie uznaniu sędziowskiemu zasądzenia odpowiedniej sumy pieniężnej ma zapobiegać nadużywaniu art. 448 k.c. (vide: wyrok SN z 19 kwietnia 2006r., sygn. II PK 245/05, opubl. OSNP z 2007, Nr 7-8, poz. 101)

Dodatkowo podnieść należy, iż art. 448 k.c. w części, w jakiej zawiera zwrot: „sąd może przyznać”, był przedmiotem badania pod kątem jego zgodności z Konstytucją RP i Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 7 lutego 2005r. (op.cit.) stwierdził, iż przepis ten nie jest niezgodny z art. 77 ust. 1 Konstytucji RP.

Konkludując, zdaniem Sądu drugiej instancji – mając na uwadze przede wszystkim okoliczności, w jakich doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda, zważyć należy, iż Sąd Okręgowy prawidłowo przyjął, że roszczenie powoda o zasądzenie na jego rzecz zadośćuczynienia, a także odszkodowania z przyczyn omówionych wcześniej nie zasługuje na uwzględnienie.

Przesłanki do zasądzenia zadośćuczynienia muszą być rozważone w całokształcie okoliczności sprawy przy rozważeniu takich przesłanek jak rozmiar i intensywność doznanej krzywdy i stopień zawinienia po stronie sprawcy. Gradacja tych naruszeń w ocenie sądu Apelacyjnego nie przybrała takiej formy, w której można by uznać, iż powód osadzony został w warunkach niegodziwych i nieludzkich będących torturą w rozumieniu art. 3 Konwencji. Pamiętać bowiem należy, iż zadośćuczynienie określone w art. 448 k.c. stanowi tylko jeden ze środków służących do usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych. Osoba, której dobra osobiste zostały naruszone ma pełną swobodę wyboru roszczenia, z którym wystąpi przeciwko podmiotowi, który naruszył te dobra. Dopuszczalna jest bowiem kumulacja poszczególnych środków ochrony dóbr osobistych przewidzianych w art. 24 i 448 k.c. Rolę moderatora pełni tu sąd i jego ocenie ostatecznie pozostawiona zostaje zarówno celowość skorzystania z konkretnego środka, jak również sposób, w jaki ma on być zastosowany (vide: Wyrok SN z dnia 19 kwietnia 2006r., sygn. II PK 245/05, op.cit.). W niniejszej zaś sprawie powód wystąpił wyłącznie z roszczeniem o zadośćuczynienie, które w oparciu o wskazane powyżej argumenty, uznane zostało, w ocenie Sądu pierwszej, jak i drugiej instancji, za niezasadne.

Z tych wszystkich względów Sąd Apelacyjny na podstawie 385 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym, Sąd Apelacyjny orzekł w oparciu o dyspozycję § 6 pkt 7 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez adwokata ustanowionego z urzędu (Dz.U. z 2002r., Nr 163, poz. 1348).